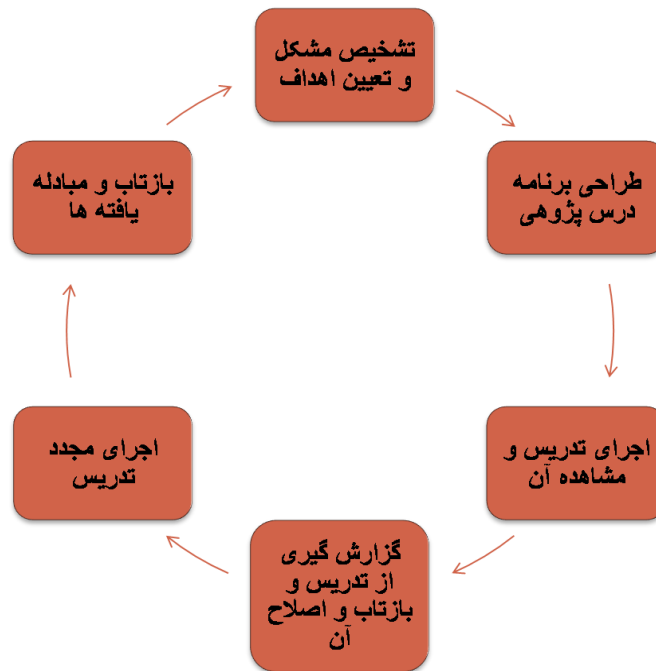

فرایند درس پژوهی

- درس پژوهی به زبان ساده مطالعه و پژوهش جمعی پیرامون عمل تدریس است . بعنوان یک معلم حرفه ای بیا و در روش تدریس خود تامل کن! حتما روش بهتری برای تدریس وجود دارد.
- اما این بار نه به تنهایی، بلکه با یک گروه از معلمان هم رشته ، روش خود را مورد مطالعه و آزمون قرار دهید ، با هم به نقد شرایط موجود و در جهت نیل به وضع مطلوب طرح مساله نمایید ، در جهت شناخت بهترین روش ممکن پژوهش کنید ، نتایج پژوهش را در کلاس درس و بصورت طبیعی بیازمایید ، نتیجه آزمایش را نقد کنید ، طرح را اصلاح و دوباره در یک کلاس دیگر آن را اجرا نمایید ، نتایج پژوهش خود را منتشر و در اختیار دیگران قرار دهید.
- به این ترتیب شما گام در مسیر درس پژوهی نهاده اید روشی که پایه توسعه مستمر حرفه ای شماست و شما را در مسیر یک معلم حرفه ای و فکور به حرکت وا می دارد!

فرایند درس پژوهی

تشخیص مشکل و تعیین اهداف

- در این مرحله معلمان و دیگر اعضای گروه با نگاهی انتقادی موقعیت تدریس و یادگیری را بر اساس استانداردها مورد بررسی قرار داده ، نقاط ضعف و دشواریها را در این زمینه مشخص می سازند .
 - دانش آموزان در درک کدام مباحث و دروس مشکل دارند ؟
 - ابزار تشخیص این مشکل چه بوده است ؟
 - چه درصدی از دانش آموزان با این مشکل مواجهند ؟
 - چه موضوعاتی همیشه برای دانش آموزان در یادگیری و درک مشکل هستند؟
 - چه موضوعاتی در درس دادن، معلم را دچار چالش می گرداند؟

روش تعیین اهداف و موضوعات

- معلمان در گروه درس پژوهی ، هر یک موضوعات و اهداف را مشخص و سپس اولویت بندی می کنند . در این فرایند بیش از یک هدف ممکن است شناسایی شود. بهترین راه برای اولویت بندی این است که معلمان موضوعاتی را انتخاب کنند که نسبت به آن دغدغه بیشتری دارند .

- شیوه های گوناگونی برای بیان اهداف وجود دارد .

تعیین اهداف

• مثال شماره یک

هدف پژوهش:

- رشد اعتماد به نفس دانش آموزان و تشویق آنان برای گرفتن مسوولیت ها جهت یادگیری خود و دیگران

ویژگی دانش آموزان کنونی

- وابسته به معلم، احساساتی، بی مسوولیت، بی تجربه

ویژگی دانش آموزان آرمانی

- متفکران مستقل، متبحر در مهارت های پایه، توانا در کار با دیگران، یادگیرنده هایی خودانگیزه و دارای خودپنداره مثبت

نمونه دیگر تعیین اهداف

• مثال شماره ۲

هدف کلی پژوهش:

- شناسایی راههای حمایت از دانش آموزان برای تقویت توانایی نوشتاری.
- دستیابی به دانش آموزانی که ویژگی های نوشته اثر بخش را می دانند و آگاهند که چگونه از آن در کارشان استفاده کنند.

• مثال شماره ۴

هدف کلی پژوهش:

- راههای ارتقای سطح آگاهی در مهارتهای خواندن در طول برنامه های درسی.
- دستیابی به دانش آموزانی که خواندن را به دلایل مختلف ارج می نهند و از مهارتهای مناسب آن برخوردارند.

طراحی برنامه درس پژوهی

در این مرحله سوالاتی به شرح زیر مورد توجه قرار می گیرند :

• چه موضوعی از دروس مورد مطالعه قرار می گیرد؟

• چه کسانی در اجرای کار همکاری می کنند ؟

• چه امکاناتی مورد نیاز است ؟

• چه کسی درس را اجرا خواهد کرد؟

اجرای تدریس و مشاهده آن

- زمانی که طرح درس کامل شد یک نفر درس را به دانش‌آموزان آموزش می‌دهد. دیگر اعضای گروه به عنوان جمع‌کننده داده‌ها بکار گرفته می‌شوند. گاهی اوقات از افراد دعوت شده به گروه درس‌پژوهی، شامل معلمان و افراد مطلع با مهارت و آشنا به محتویات یا دانش مربوط به طراحی درس نیز خواسته می‌شود که این کار توسط آنها هم انجام گیرد.
- تدریس توسط یکی از اعضای داوطلب گروه به مرحله اجرا در می‌آید و دیگران به مشاهده و گردآوری اطلاعات در باره آن می‌پردازند.
- در این جلسه ممکن است برخی از اولیاء، دیگر معلمان علاقمند و سایر صاحب نظران نیز حضور داشته باشند.
- هدف مشاهده، جمع‌آوری اطلاعات در خصوص اثر بخشی دروس و نه ارزشیابی معلمان می‌باشد.

گزارش گیری از تدریس و بازتاب و اصلاح آن

- بعد از یک استراحت کوتاه معلمان و مدعوین شروع به تهیه گزارش از مشاهدات خود از درس می‌نمایند. اعضای گروه درس‌پژوهی و دیگر مشاهده‌کنندگان به این دلیل حضور دارند که شواهد یادگیری دانش‌آموزان را که جمع‌آوری کرده‌اند با یکدیگر مبادله نمایند.
 - آیا برنامه درسی بخوبی اجرا شد؟
 - چه آموزه‌هایی از روند تدریس قابل برداشت است؟
 - چگونه می‌توان برنامه را بهتر اجرا نمود؟
 - چه آموزه‌هایی از روند تدریس قابل برداشت است؟
 - چگونه می‌توان برنامه را بهتر اجرا نمود؟
- گروه‌های درس‌پژوهی بر اساس شواهد جمع‌آوری شده، مباحثات در طول مشاهدات و بررسی گزارش‌ها، تغییراتی را در طرح درس اولیه انجام می‌دهند.

تدریس مجدد و مشاهده آن

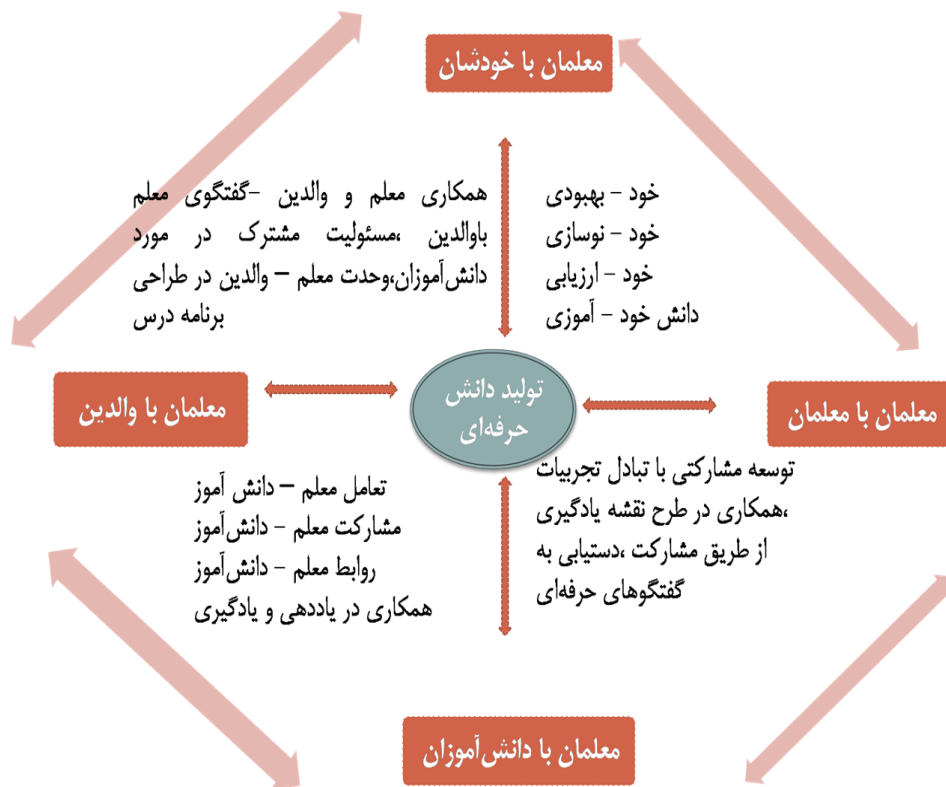
- مرحله اصلاح و تدریس مجدد در چرخه درس‌پژوهی، فرصتی برای معلمان جهت استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده در طول مشاهده و گزارش اولین تدریس برای یادگیری بیشتر است.
 - پس از آن نوبت به اجرای مجدد طرح تکمیلی می‌رسد.
- گروه برای اجرای طرح (ویرایش دوم) برنامه ریزی می‌کند. طرح تدریس توسط یکی دیگر از معلمان اجرا و اعضاء از روند آن گزارش تهیه می‌کنند.

نظر یک هم‌هنگ کننده درس پژوهی

- «ما همیشه درس‌پژوهی را یک آزمایش برای معلمان می‌دانیم. سعی می‌کنیم آنرا امتحان کنیم و عملکرد آنرا ببینیم و از همکاران می‌خواهیم به ما بگویند که آیا موفق بوده است یا خیر؟ سپس سعی می‌کنیم تغییراتی به آن بدهیم و دوباره امتحان کنیم این بدان معنی است که می‌خواهیم بفهمیم که آیا این نوع پژوهش در عمل، موفق بوده است؟ و به نظر من همیشه انتقال از طرح درس اول به طرح درس دوم، بزرگترین تفاوت را بوجود می‌آورد. شما خط پایان را گم می‌کنید اگر درس را بازبینی و اصلاح نکنید.»
- **سرانجام : مرحله بازتاب و مبادله یافته‌ها**
- مرحله نهایی فرایند درس‌پژوهی ایجاد گزارشی درمورد طرح تحقیق درس می‌باشد. گروه به بازتاب بر روی درس و عملکرد درس‌پژوهی می‌پردازد. سپس هر یک از اعضای گروه آموخته‌های خود از پژوهش را مطرح و به این ترتیب در مسیر هم‌افزایی شغلی قرار می‌گیرند.

و سرانجام با تهیه و انتشار یک گزارش، معلمان کار خود را مستندسازی کرده و به‌مبادله دانش حرفه‌ای و شغلی خود می‌پردازند.

حوزه‌های تعامل در درس پژوهی

• اولین گام: معلمان مشتاق و منعهد

- گروه‌های درس‌پژوهی اگر اعضای آن به اجبار مشارکت کنند به موفقیت نمی‌رسند. معلمان بایستی مشتاق صحبت کردن درباره عقاید و روش‌هایشان بوده و علاقه‌مند به همکاری با یکدیگر باشند. از دانش‌آموزان یاد بگیرند، روش تدریسشان را تغییر دهند، ایده‌های جدید را امتحان کنند. نیازی به اعتقاد و باور حقیقی معلمان در ابتدا نمی‌باشد، اما چنانچه درس‌پژوهی را به عنوان کار اجباری بجای داوطلبانه انجام دهند، احتمالاً تلاشها به یک برنامه مؤثر و پایدار منتهی نمی‌شود.

زمان برای همکاری

- درس‌پژوهی نیاز به تعیین زمان برای برنامه‌ریزی، مشاهده و بحث در باره طرح درسهای پژوهشی معلمان دارد. بهترین راهبرد برای پیش بینی زمان، قبل یا بعد از مدرسه، یا تعطیلات آخر هفته می‌باشد البته این امر به اولویت‌های معلمان و خط مشی‌ها و روشهای مدرسه یا منطقه نیز بستگی دارد.

جو همکاری گروهی در مدرسه

- **جو همکاری گروهی در مدرسه**
- ایجاد محیطی که یادگیری معلم و یادگیری دانش‌آموز را بهتر کند، به حمایت از درس‌پژوهی کمک می‌کند. فضای بسته می‌تواند روند درس‌پژوهی را برای معلمان سخت و مشکل کند. احساس ایمنی، و احترام به معلمان کمک می‌کند تا از یکدیگر سؤال بپرسند، ایده‌هایشان را توضیح دهند، ریسک‌های عقلانی کنند و در تعامل و بازخورد با یکدیگر باشند. معلمان نمی‌توانند بدون جو همکاری مشارکت فعالی در درس‌پژوهی و فعالیت‌های مرتبط داشته باشند.

و سخن آخر

- امروز در این جلسه این پیام به شما رسید. انتظار این است که نسبت به آنچه که باور دارید اقدامی اساسی صورت دهید و چه نیکوست که برنامه‌هایی برای اشاعه و آموزش درس‌پژوهی داشته باشیم.